

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата юридичних наук Шкарупи Костянтини Вікторовича, - на дисертаційне дослідження Могілевської Людмили Геннадіївни «Правові засади діяльності Національної поліції у сфері забезпечення прав і свобод дитини», подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Рух української громадськості до відкритого, європейського суспільства зумовлює спалах зацікавленості усієї спільноти питаннями прав дитини, що всебічно обговорюються, стають предметом дискусій, міркувань широкого суспільного загалу. Піклування про дитину, створення необхідних умов для її всебічного розвитку, забезпечення прав та свобод – це один із основних етапів на шляху трансформації всіх сторін суспільного життя в Україні. Проблема забезпечення прав дитини – одна з наболілих проблем людства. Діти внаслідок вікових особливостей розвитку становлять групу осіб, що характеризується наївністю, довірливістю, залежністю від інших осіб, піддатливістю до різних маніпуляцій та зловживань із боку дорослих. Вони є однією з найменш захищених верств населення. Неналежна увага до процесу розвитку дитини, до реалізації її прав та свобод веде до викривленого сприйняття нею навколишнього світу, підміни ідеалів, що може відобразитись у поширенні дитячої злочинності, безпритульності, криміналізації суспільства. За таких умов, особливого значення набуває діяльність уповноважених суб'єктів у сфері забезпечення прав та свобод дитини, серед яких особливе місце належить Національній поліції України. Саме тому актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження Могілевської Людмили Геннадіївни на тему: «Правові засади діяльності Національної поліції у сфері забезпечення прав і свобод дитини» вбачається актуальним і своєчасним.

Дисертаційне дослідження проводилося відповідно до Пріоритетних напрямків наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ

України на період 2015-2019 років, затверджених наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275, пп. 1.4, 3.1, 4.1; Концепції Державної соціальної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2017 р. № 230-р; Концепції розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, затвердженої Указом Президента України від 24 травня 2011 р. № 597 (597/2011). Дисертаційне дослідження здійснено відповідно до планів науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Методологічною основою дисертації є сукупність методів і прийомів наукового пізнання. Їх застосування обумовлюється системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми. Під час підготовки дослідження в роботі у комплексі використані загальні та спеціальні методи наукового пізнання. За допомогою логіко-семантичного методу поглиблено загальний понятійний апарат (розділи 1-3). Історико-правовий метод дозволив здійснити аналіз історії становлення та розвитку правового регулювання захисту прав дитини в Україні (підрозділ 1.1). Оцінка сучасному стану забезпечення прав та свобод дитини в Україні була надана за допомогою використання методу раціональної критики (підрозділ 1.2). Система суб'єктів забезпечення прав і свобод дитини в Україні була розглянута за допомогою методів систематизація та аналізу (підрозділ 1.3). За допомогою методу документального аналізу було надано характеристику нормативно-правового забезпечення діяльності Національної поліції у сфері забезпечення прав і свобод дитини (підрозділ 2.1), та визначено принципи діяльності Національної поліції у сфері забезпечення прав і свобод дитини (підрозділ 2.2). Методи класифікації, групування та системно-структурний дозволили окреслити та надати характеристику формам та методам діяльності Національної поліції у сфері забезпечення прав і свобод

дитини (підрозділ 2.3). Проблема взаємодії Національної поліції з громадськістю та з іншими органами державної влади у сфері забезпечення прав і свобод дитини була розглянута за допомогою і статистичного методів (підрозділ 2.4). Порівняльно-правовий метод, а також методи моделювання та прогнозування було використано при дослідженні зарубіжного досвіду забезпечення прав і свобод дитини в діяльності поліції та при визначенні можливостей його використання в Україні (підрозділ 3.1), а також при з'ясуванні проблем імплементації міжнародних норм та стандартів у сфері забезпечення прав і свобод дитини органами Національної поліції України (підрозділ 3.2).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що робота є одним з перших комплексним дослідженням з моменту створення Національної поліції України, в якому на основі аналізу вітчизняного та міжнародного законодавства визначено сутність та особливості правових засад діяльності Національної поліції України у сфері забезпечення прав і свобод дитини, а також на основі опрацювання найбільш позитивного зарубіжного досвіду та наукових поглядів вітчизняних науковців, визначено шляхи удосконалення нормативно-правового забезпечення даної сфери суспільних відносин. Основні з них такі:

- доведено, що Національна поліція України займає важливе місце серед всіх інших суб'єктів забезпечення та захисту прав дитини, що підтверджується сукупністю повноважень, якими вона наділена у досліджуваній сфері суспільних відносин. Вказаний Центральний орган виконавчої влади, в особі її уповноважених підрозділів, зокрема ювенальній превенції, та приймальникам-розподільникам для дітей, здійснює превентивні заходи, спрямовані на попередження та припинення правопорушень, вчинених по відношенню до дітей. Крім того, діяльність Нацполіції спрямована на попередження вчинення правопорушень самими дітьми, що має виключно важливу соціальну роль (с.57-58);

- під формами діяльності поліції у сфері забезпечення прав та свобод дитини запропоновано розуміти систему однорідних дій, що мають зовнішнє вираження, та які спрямовані на реалізацію завдань та державно-владних повноважень Національної поліції України щодо створення оптимальних умов для забезпечення та вільної реалізації прав і свобод людини загалом, та прав і свобод дитини зокрема. Виділено наступні ключові форми діяльності Національної поліції України у сфері захисту прав та свобод дитини: 1) організаційна форма; 2) правозастосовна; 3) виховна форма; 4) правоохоронна. Наголошено, що всі окреслені форми неможливо розглядати окремо, адже кожна з них залежить та доповнює одна одну (с.124);

- констатовано, що в умовах сьогодення взаємодія Національної поліції України з громадськістю та з іншими органами державної влади у сфері забезпечення прав і свобод дитини є не просто важливим напрямком їх діяльності, а й вкрай необхідним. Зазначене пов'язано із тим, що поліція фактично не зможе самостійно виконати покладені на неї обов'язки у цій сфері, що пов'язано із специфікою роботи з дітьми та їх особливим правовим статусом. Крім того, незалежно від суб'єкту з яким співпрацює поліція, саме взаємодія дозволяє більш оперативно виявити та припинити порушення прав та свобод дитини, що беззаперечно позитивним чином відображається: по-перше, на якості захисту прав та свобод дитини, а по-друге, на іміджі самих органів Національної поліції України (с.127);

- виділено наступні найбільш позитивні аспекти зарубіжного досвіду, які необхідно запозичити українській державі: підвищення ролі поліції у системі органів соціального забезпечення прав дітей через поглиблення її участі у різноманітних соціальних програмах; формування дієвої та широкої нормативно-правової бази в сфері забезпечення прав і свобод дитини, яке має стати основою діяльності поліції у цій сфері; запровадження окремої, незалежної від будь-якої з трьох гілок влади уповноваженої інституції в сфері нагляду та контролю за дотримання прав і свобод дитини в діяльності

усіх органах державної влади, зокрема поліції; підвищення професійності, розширення повноважень та механізмів взаємодії із органами соціального забезпечення населення національних органів ювенальної превенції (с.161);

- наголошено, що вироблення критеріїв оцінювання якості та ефективності роботи органів національної поліції щодо забезпечення прав, свобод і законних інтересів дитини дозволить визначати стан та рівень виконання Національною поліцією своїх завдань та функцій у цій сфері, що у свою чергу виступатиме важливим показником ефективності реалізації на національному рівні відповідних міжнародних норм і стандартів (с.163).

Усе вищезазначене дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження Л.Г. Могілевської написане на високому теоретичному рівні, має значну наукову та практичну цінність. Авторкою сформульовані положення, що мають важливе значення щодо удосконалення правових засад діяльності Національної поліції у сфері забезпечення прав і свобод дитини. Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що результати роботи можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – як основа для подальшого розроблення наукових питань щодо правових засад діяльності Національної поліції у сфері забезпечення прав та свобод дитини (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права); правотворчості – для подальшого удосконалення як загального законодавства, яке регулює питання забезпечення прав та свобод дитини, так і спеціального законодавства, яке визначає правові засади функціонування Національної поліції України у цій сфері; практичній діяльності – з метою підвищення якості та ефективності діяльності Національної поліції та її підрозділів у сфері захисту та забезпечення прав та свобод дитини; освітньому процесі – під час підготовки підручників з дисципліни «Адміністративне право» та навчально-методичних матеріалів для підготовки майбутніх поліцейських (акт впровадження Харківського національного університету внутрішніх справ).

Разом з тим, дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, які потребують додаткових пояснень та уточнень, зокрема:

1. Так, досліджуючи у підрозділі 1.2. дисертаційного дослідження сучасний стан забезпечення прав та свобод дитини в Україні, здобувачці окрему увагу слід було приділити державній політиці у цій сфері. Зокрема хотілося б уточнити як вона оцінює стан державної політики у сфері забезпечення прав та свобод дитини в Україні.

2. Досліджуючи у підрозділі 2.2. Принципи діяльності Національної поліції у сфері забезпечення прав і свобод дитини, здобувачка робить низку цікавих висновків. Зокрема Людмила Геннадіївна справедливо вказує, що сучасні принципи функціонування Національної поліції України загалом, та в сфері захисту прав та свобод дітей зокрема, слід відзначити, що така діяльність поліції ґрунтується на цілій низці вихідних ідей, які в сукупності уособлюють своєрідну модель що має доволі різнобічний характер. Вона поділяється на основні принципи й принципи формування й функціонування її відповідних частин (інститутів) (с.123). Однак, дослідження було б більш повним, якби дисертантка здійснила класифікацію принципів діяльності Національної поліції у сфері забезпечення прав і свобод дитини, наприклад поділивши їх на загальні та спеціальні.

3. Додатково хотілося б уточнити думку автора з приводу того, як він ставиться до реформування підрозділів ювенальної превенції у структурі Національної поліції України, зокрема хотілося б дізнатись чи існують якісь позитивні тенденції.

4. Протягом всього дисертаційного дослідження авторка наводить достатньо мало прикладів із практики діяльності як самої Національної поліції України в сфері забезпечення та захисту прав дитини, так і інших суб'єктів, з якими взаємодіє поліція у даному напрямку.

Наведені спірні точки зору і висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, яка носить самостійний і творчий

характер, має наукову і практичну цінність. Наявність дискусійних питань, насамперед, характеризує складність і актуальність досліджуваної теми та власний підхід до її розгляду дисертанткою. В дослідженні авторці вдалося досягти його мети.

Усе викладене дає підстави для висновку про те, що дисертаційне дослідження Могілевської Людмили Геннадіївни на тему: «Правові засади діяльності Національної поліції у сфері забезпечення прав і свобод дитини» є завершеною працею. В роботі отримано нові науково обґрунтовані результати щодо удосконалення законодавства, яке визначає правові засади діяльності Національної поліції у сфері забезпечення прав і свобод дитини. А відтак, є всі підстави відмітити, що дисертація відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

викладач відділу підвищення кваліфікації прокурорів
з нагляду за додержанням законів при виконанні
судових рішень у кримінальних провадженнях
інституту підвищення кваліфікації прокурорів
Національної академії прокуратури України
кандидат юридичних наук

 К.В. Шкарупа

Підпис К.В. Шкарупа
В.о. Начальник відділу документального забезпечення
" " " 20 _____ року
